Aan het einde van zijn 42-jarige loopbaan kwam veel samen voor Theo Kok. Op 6 juli kregen hij en zijn vrouw Wimke een afscheidsfeest. Hij zei de Bavinckschool vaarwel, zij ging met vervroegd pensioen bij de Calvijnschool. De school waar hij eerder bijna dertig jaar had lesgegeven. Het net gepensioneerde onderwijsstel over gereformeerde scholen, passend onderwijs, automatisering, te weinig mannen en altijd blije kinderen.

HANS VELTMEIJER

Theo: ,,Ik heb zestig jaar in het onderwijs gezeten, van mijn vierde tot mijn vierenzestigste, lacht hij. ,,Is er wel iets anders?" Wimke: ,,We kunnen nu andere leuke dingen doen die op ons pad komen, zonder verplichtingen."

Het luchtige onderwijsleven van meester Kok

Met veertig leerkrachten van de twee gereformeerde basisscholen voeren ze met de Anne-Elisabeth II uit naar het eiland Pampus. Op de terugweg stopten ze bij het Vogeleiland voor een barbecue. De organisatie had wat voeten in de aarde, maar het was de moeite meer dan waard. Ze genoten van hun keuze voor de boottocht in plaats van een afscheidsreceptie. Voor de twee aan elkaar gelieerde scholen hadden ze een cadeau bedacht in lijn met het onderwijzersbestaan. De schoolpleinen zijn nu opgesierd met een plakker met de tekst 'Stop, hou op'. ,,Dat is het eerste wat kinderen zeggen als ze iets niet willen", licht Theo Kok toe. Op de beide 'kanjerscholen' wordt met trainingen het pestgedrag aangepakt.
Nu de rook van het afscheid is opgetrokken kijken ze ontspannen terug. Het gevoel dat 'het mooi is geweest' overheerst. ,,Ik heb zestig jaar in het onderwijs gezeten, van mijn vierde tot mijn vierenzestigste, lacht hij. ,,Is er wel iets anders?" Dat laatste gaat hij nu meemaken. Bang voor een zwart gat is hij geenszins, hoewel hij geen echte hobby's kan noemen. ,,Maar ik hou wel van een heleboel dingen: lezen, vissen, naar voetbal kijken." Zij zwaait af op 62-jarige leeftijd en kijkt uit naar meer vrijheid. ,,We kunnen nu andere leuke dingen doen die op ons pad komen, zonder verplichtingen."

Geen dag ziek

Het was een bewuste keuze, het gezamenlijke vervroegde pensioen. Na een rekensommetje besloten ze samen dat de tijd rijp was. Omdat ze allebei nog gezond zijn, en om plaats te maken voor jonge opvolgers. Hij: ,,Ik denk dat ouders en kinderen dat ook willen. Het is toch vreemd dat je doormoet tot je 67ste, dan zit er 63 jaar verschil tussen de kinderen en de leerkracht." Zij: ,,De jonkies staan toch dichter bij de kinderen van deze tijd."
Hij rolde in het onderwijs, vanuit de havo in Amersfoort naar de Pedagogische Academie die tot dezelfde scholengemeenschap behoorde. ,,Ik heb mij altijd een buitenstaander gevoeld in het onderwijs. Niet iemand die met hart en ziel onderwijzer was." Wellicht daardoor vatte hij het vak luchtiger op dan veel zich druk makende collega's. Hij kan zich haast geen dag ziekte herinneren, laat staan een burn-out.

'Kinderen zijn zo onbevangen, en elke dag fris van de lever'

Hij had niet gedacht al die jaren in het onderwijs te blijven. Maar de kinderen lieten 'meester Kok' niet gaan. ,,Ze zijn zo onbevangen, en elke dag fris van de lever. Die zullen we denk ik wel gaan missen." Wimke: ,,De kinderen zijn altijd blij. Als je een keer een rotdag hebt, nemen ze je zorgen weg."
Zij wist al vroeg dat ze kleuterjuf wilde worden. De Zaandamse begon op een school in Den Helder. Na twee jaar solliciteerde zij met succes op een vacature bij de gloednieuwe Groen van Prinstererschool in Spakenburg. Daar bleef zij vier jaar, waarvan het laatste jaar als hoofdleidster. Inmiddels had ze Theo ontmoet, die in Zwolle lesgaf maar veel op en neer pendelde naar zijn geboorteplaats Spakenburg. Hun huwelijk in 1979 was voor haar het sein om te stoppen met werken. ,,Want dat werd in die tijd eigenlijk van je verwacht." Toen hun jongste kind daar oud genoeg voor was, ging zij weer voor de klas staan.

Woonplaats Zwolle werd verruild voor een terugkeer naar Spakenburg toen hij werd gevraagd door de directeur van de Calvijnschool. Net zoals de Bavinckschool een school vernoemd naar een bekende gereformeerde. Eigenlijk uit de tijd, vindt hij. ,,Ik zou een school nu niet meer zo'n naam geven. Het gaat niet alleen om de leer, maar vooral om het leven als christen en de voorbeeldfunctie die je daarin hebt voor de kinderen. De zware leerstellingen zeggen de kinderen niets."

Kind in een spagaat

Hij heeft wat het geloof betreft een kentering gezien in het gereformeerd onderwijs. ,,Die scholen zijn ontstaan om de gereformeerde opvoeding van thuis op school voort te zetten. Het werkt ook alleen als je als school op één lijn zit met de ouders. Maar dat is lang niet meer vanzelfsprekend. Als de ouders thuis een ander voorbeeld geven, komt het kind in een spagaat, want het wil loyaal zijn naar de ouders maar ook naar de leerkracht."

Een andere, meer spraakmakende, ontwikkeling in het onderwijs is de afname van het aantal mannen. Theo was afgelopen jaar een van de drie onder de twintig leerkrachten, bij Wimke was er nog één meester en zeventien juffen. ,,Het maakt het niet leuker in de lerarenkamer", merkt hij op. ,,Vroeger had je het over politiek en voetbal, nu over mode. Vooral de jongens vinden het fijn als ze een meester krijgen. Die pakt een jochie eens lekker bij zijn lurven en laat jongens hun grenzen opzoeken bij het stoeien op het schoolplein. Daarin zijn juffen toch voorzichtiger." Wimke knikt. ,,Voor de kinderen is een mix gezonder."

Meer verantwoording

Ze kregen de afgelopen jaren te maken met de invoering van het passend onderwijs, waarbij ook voor kinderen met leer- en gedragsproblemen een plek moet zijn in de gewone klas. In de praktijk is het meestal een kwestie van uitstel, merkt zij. ,,Je probeert het, de ouders willen het ook. Maar achteraf zijn ze blij met het speciaal onderwijs en de hulp die bij de kinderen past."
Tegenwoordig gebeurt de stap naar een speciale school pas als kinderen zichtbaar onder de situatie lijden. ,,Dat is te laat. Ze gaan dan met een slechte ervaring weg." Na enige overpeinzing: ,,Ja, dat is wel een gevolg van het passend onderwijs." Theo: ,,Het passend onderwijs is op zich een goed idee, maar het moet wel behapbaar zijn voor de scholen."
Met het passend onderwijs is niet alleen de werkdruk in de klas maar ook de administratieve last fors toegenomen, hebben ze ervaren. Zo moeten ze nu veel meer verantwoording aan de onderwijsinspectie afleggen.

Slootje springen

Ook in pedagogische zin is het vak veranderd de afgelopen decennia. Hij heeft het automatiseringsproces van meet af aan meegemaakt. Van vloeistofduplicatie en stencilapparaten tot de eerste computers met cassettes. In het laatste jaar in groep 6 werkten zijn leerlingen met Chromebooks. ,,Daar schuilt ook een gevaar in. De uitgever van de software houdt bij hoe de kinderen zich ontwikkelen en koppelt die gegevens terug naar de school. Daarmee geef je dus alle informatie aan een derde partij."

Ze zagen hun rol als overdrager van kennis voor een deel overgenomen worden door de computer. Wimke: ,,Je hoeft er niet meer op uit te trekken, je haalt de natuur in de klas. Maar het mooiste is natuurlijk om de kinderen de natuur zelf te laten ervaren." Zo als Theo met de klas ging slootje springen en daarna zwemmen in zee. Dat was ver voor de komst van de veiligheidsprotocollen. In een tijd dat hij om beurten met meester Jan de Graaf dagen met zestig kinderen had. En dan alleen met ze op de fiets naar het zwembad.